

REZUMATUL ACTIVITĂȚII ȘTIINȚIFICE ÎN A. 2011-2014, CNSP

Activitatea de cercetare-dezvoltare și inovare, realizată în perioada a.2011-2014 de către specialiștii sectorului științific al CNSP a fost orientată asupra problemelor prioritare ale sănătății publice, de optimizare a măsurilor de supraveghere a sănătății publice, control și răspuns la maladiile transmisibile, inclusiv emergente / reemergente și nontransmisibile. Sectorul științific al CNSP a fost reacreditat în a.2010 de către Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare la profilul „Igiena și Epidemiologie”, ocupând locul **I** după punctajul acumulat (481) printre instituțiile de cercetări științifice medicale, cu un nivel înalt de performanță și vizibilitate la nivel internațional, relevanță economică și socială.

Potențialul de cadre științifice a dispus de 110 state de funcții în a.2011, iar din 2013 - de 105 unități. În activitatea de cercetare-dezvoltare activează 57 cercetători științifici, inclusiv 9 dr.hab.med./biol. și 30 dr.med./biol. Își fac studiile prin doctorat **8** persoane la studii cu frecvență. Instituția are **4** persoane titulare abilitate de către CNAA cu dreptul de conducător de doctorat, 10 persoane sunt referenți oficiali ai tezelor la specialitățile științifice Igiena, Epidemiologie și Microbiologie, sunt frecvent nominalizați membri ai Consiliilor științifice specializate. În perioada de referință au fost susținute 8 teze de doctorat și una de doctor habilitat.

Finanțarea cercetărilor științifice a CNSP se efectuează din bugetul de stat prin intermediul AȘM și parțial din mijloace speciale, ultimele fiind folosite în comun cu subdiviziunile sectorului practic, preponderent pentru cheltuieli de regie, procurarea fondurilor fixe, plata pentru internet, implementarea rezultatelor de cercetare-dezvoltare etc. Alocațiile financiare în perioada a.2011-2014 au constituit: a.2011 – 4132,3mii lei, a.2012 – 5221,9 mii lei; a.2013 – 5244,1 mii lei, a.2014 – 6068,5mii lei.

În perioada de referință s-au efectuat cercetări în cadrul a **14** proiecte, inclusiv **9** teme științifice aplicative instituționale, **2** proiecte în cadrul Programelor de stat și **3** proiecte pentru tinerii cercetători. Toate lucrările planificate pentru perioada de referință au fost îndeplinite în volumul preconizat, în termenii stabiliți și la nivel satisfăcător, ce se confirmă prin **următoarele rezultate:**

- Studiul stării de sănătate a copiilor și adolescenților din instituțiile preuniversitare, denotă, că în structura morbidității elevilor din sectorul rural prevalează afecțiunile sistemului respirator, constituind 34,3% din totalul maladiilor înregistrate. S-au argumentat și elaborat instrumentele de evaluare a riscului pentru sănătate la elevi și standardele comportamentale de prevenire a maladiilor pentru elevii claselor gimnaziale.

- În baza cuantificării riscului asociat expunerii populației Republicii Moldova la radiații ionizante s-a elaborat un complex de măsuri adecvate de radioprotecție. Propunerile elaborate argumentează necesitatea adoptării unei strategii naționale în problema radonului, precum și a unui plan național de acțiunii pentru implementarea acesteia, racordate la standardele europene.

- S-a determinat riscul pentru sănătatea populației a temperaturilor foarte înalte și foarte joase. S-au estimat pagubelor economice determinate de decesele premature în urma declanșării temperaturilor extremale cu elaborarea proiectului Planului de acțiuni privind adaptarea sectorului de sănătate la temperaturile extremale.

- În baza cercetărilor igienice și medico-sociale complexe s-au estimat condițiile de muncă în ramurile economiei; s-au cuantificat factorii de risc ocupaționali determinanți ai bolilor profesionale și dizabilității; au fost elaborate criteriile reabilitării profesionale a persoanelor cu deficiențe funcțional-structurale.

- Au fost obținute date noi ce reflectă starea actuală a calității apei din diferite surse a ecosistemului r. Prut. Cea mai înaltă cotă a probelor neconforme atât la parametrii chimici,

cât și microbiologici a fost caracteristică pentru apa din fântâni. A fost determinat riscul de îmbolnăvire al populației condiționat de calitatea apei potabile de diferită compoziție chimică.

- S-au obținut date noi ce reflectă gradul de contaminare a obiectelor de mediu și produselor alimentare cu hidrocarburi aromatice policiclice (HAP) și pesticide. Au fost realizate studii privind încorporarea cotidiană reală a HAP și pesticidelor prioritare în organismul uman.

- Studiul privind contingentele cu risc sporit de infectare cu virusul hepatitelor virale B și C în dependența de domeniul de activitate a demonstrat, că lucrătorii medicali de profil chirurgical constituie un grup cu risc sporit de infectare cu hepatitele virale B și C, circumstanțe importante în argumentarea necesității de optimizare a măsurilor de control și răspuns. Bolnavii de tuberculoză, utilizatori de droguri intravenoase, persoanele infectate cu HIV, precum și pacienții aflați în tratament de hemodializă, reprezintă un grup cu risc sporit de infectare cu hepatitele virale parenterale și necesită a fi testați la markerii hepatitelor virale B și C și vaccinați contra hepatitei virale B inclusiv cu administrarea preparatelor imunomodulatoare.

- Studiarea infecției herpetice la bolnavii cu sindrom de hepatită virală, absența la markerii virusurilor B, C și D, în structura hepatitelor virale etiologic nedeterminate a demonstrat, că 18% sunt etiologic cauzate de herpesvirusuri, inclusiv de virusurile Herpes simplex, Citomegalovirus, și Epstein-Barr, corespunzător - 2,0%, 3,5% și 12,5%.

- În perioada sezonelor 2011-2012, 2012-2013 și 2013-2014 s-a atestat circulația a trei virusuri gripale: A(H1N1)pdm, A(H3N2) și virusul gripal de tip B. Valorificarea sistemului de supraveghere clinico-epidemiologică și virusologică la gripă, IACRS și SARI, racordat la exigențele OMS, ECDC, CDC și integrat în sistemul european de supraveghere EuroFlu/TESSy a permis de a evidenția noi substituții de aminoacizi, care ar putea influența patogenitatea, tropismul și capacitatea de transmisie a virusurilor gripale de la o specie la alta.

- Supravegherea infecțiilor incluse în Programul Național de Imunizări a demonstrat, că obiectivul preconizat de Program privind acoperirea vaccinală ($\geq 95\%$) nu a fost atins în unele teritorii administrative ale țării, cauza principală fiind contraindicațiile false la vaccinare. Fenomenul acesta este dependent de competența profesională a lucrătorilor medicali.

- Studiul privind circulația serovariantelor de salmonelle a demonstrat, că cele mai frecvente serovariante sunt: S.enteritidis 773 (61%), S.typhimurium 304 (24%), și S.bovismorbificans 21 (2%), fiind identificate și alte serovariante, ca: S.derby, S.kottbus, S.hadar, etc. Tulpinile de Salmonella au prezentat sensibilitate la preparatele: cefepim (96,7%), ampicilină (94%), gentamicină (94%), etraciclină (93%), cefamandol (89%).

Rezultatele cercetărilor efectuate au stat la baza argumentării necesității elaborării și fortificării suportului legislativ și normativ-metodic din țară, inclusiv armonizarea acestuia la rigorile legislației UE. Astfel, au fost elaborate: **1** Hotărâre a Parlamentului, **7** Hotărâri de Guvern, **28** ordine ale Ministerului Sănătății privind organizarea activității Serviciului de supraveghere de stat a sănătății publice. Au fost publicate: monografii – **20**; ghiduri practice – **24**; indicații și recomandări metodice – **18**; publicații în culegeri și reviste naționale și internaționale – **293** articole și **231** teze și rezumate; **35** articole de popularizare a științei.

Specialiștii subdiviziunilor științifico-practice ale CNSP au prezentat rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul a **51** foruri științifice naționale și internaționale și **67**

seminare (cu rapoarte, comunicări, postere), au fost organizatorii Congresului specialiștilor din domeniul sănătății publice și management sanitar din Republica Moldova (2013) și a **12** conferințe științifice.

Au fost depuse la AGEPI **8** cereri de brevetare, fiind obținute **6** brevete de invenție și **9** Certificate de autor. Elaborările inovaționale au fost expuse la **19** expoziții, inclusiv **14** internaționale și **5** naționale, fiind înalt apreciate cu **53** diplome, premii speciale și menționate cu **41** medalii de aur, **3** de argint, **4** de bronz.

Valorificarea rezultatelor obținute se efectuează prin realizarea Programelor naționale, Protocoale naționale clinice, ghiduri, ordine și dispoziții ale Ministerului Sănătății, indicații și recomandări metodice, treninguri, ateliere de lucru.

Rezultatele cercetărilor științifice au fost apreciate la diferite niveluri. Astfel, în perioada de referință pentru rezultate remarcabile în domeniul științei medicale a fost obținut *Premiul Național* (2012); în cadrul Concursului național organizat de CNAA 1 teza de postdoctorat și 1 teză de doctorat au fost apreciate ca *Teze de excelență în domeniul medicinei* (2011, 2012); pentru valorificarea inovațiilor în industria farmaceutică (2011) s-a obținut *Diploma de excelență*; în cadrul Galei premiilor în sănătate (2014) colectivul de specialiști virusologi și epidemiologi a obținut *Premiul pentru "Cea mai reușită activitate în domeniul sănătății publice"*; doctorandul Octavian Șajen a obținut în a.2013 Bursa de excelență, iar în a.2014 pentru rezultatele cercetărilor în domeniul infecțiilor virale prioritare – Premiul AȘM.

Au căpătat noi dimensiuni relațiile științifice internaționale de parteneriat a CNSP cu OMS, UNICEF, PNUD, USAID, Universitatea de Medicină din Lion (Franța); Institutul Pasteur din Sankt-Peterburg (Federația Rusă); Agenția de Protecție a Mediului din Bonn (Germania); Institutul Național de cercetare-dezvoltare pentru microbiologie și imunologie (INCDMI) „Cantacuzino” din București (România) etc.

Sarcini de perspectivă:

1. Abordarea complexă a problemelor prioritare de sănătate publică de semnificație națională și internațională în cadrul realizării proiectelor de cercetare-dezvoltare.
2. Asigurarea suportului științific în elaborarea și realizarea programelor naționale de profilaxie și combatere a maladiilor transmisibile și non-transmisibile.
3. Continuarea colaborării cu instituțiile naționale și organismele internaționale de profil în vederea executării unor proiecte comune și de transfer tehnologic în domeniul sănătății publice.
4. A prevedea pentru fiecare proiect de cercetare identificarea, evaluarea, cuantificarea și managementul riscurilor pentru sănătatea publică, pronosticul și diminuarea impactului negativ al acestora asupra sănătății.
5. Fortificarea suportului logistic pentru pregătirea, perfecționarea și reciclarea cadrelor, inclusiv prin studiile de doctorat și postdoctorat.
6. A intensifica activitatea de publicare a rezultatelor științifice în revistele naționale și internaționale, inclusiv ISI și electronice.